

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษา

การศึกษาเรื่อง การให้การปรึกษาในงานสังคมสงเคราะห์ : ศึกษาเฉพาะกรณีศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ลาดหลุมแก้ว นี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีการศึกษาดังนี้

1. การศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร (Documentary Survey) โดยการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและศึกษาค้นคว้าจากหนังสือ ตำราทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง บทความ วิทยานิพนธ์ งานวิจัยต่าง ๆ ตลอดจนเอกสารต่าง ๆ

2. การศึกษาภาคสนาม (Field Survey) โดยการเก็บข้อมูลเป็น 2 ลักษณะดังนี้

2.1 ศึกษาการปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์ในศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ลาดหลุมแก้ว โดยการสัมภาษณ์นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา พนักงานคุมประพฤติ พยาบาลวิชาชีพ นักอาชีวบำบัดที่ปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์ ภายในศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ลาดหลุมแก้ว

2.2 สัมภาษณ์จากผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดที่เข้ารับการฟื้นฟูฯ มาแล้ว ไม่น้อยกว่า 90 วัน จำนวน 45 ราย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน

1. แบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้าง ผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดที่เข้ารับการฟื้นฟูฯ มาแล้ว ไม่น้อยกว่า 90 วัน ของศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ลาดหลุมแก้ว

2. แบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้าง โดยการสัมภาษณ์นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา พนักงานคุมประพฤติ พยาบาลวิชาชีพ นักอาชีวบำบัด ของศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ลาดหลุมแก้ว

แบบสัมภาษณ์ ได้จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎี เอกสารข้อมูล และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นกรอบแนวความคิดในการศึกษา แล้วสร้างแบบสัมภาษณ์ โดยมีขั้นตอนการพัฒนาแนวทางการสร้างแบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ดังนี้

1. การพัฒนาประเด็นการวิเคราะห์ อาศัยแนวทางจากเอกสารต่าง ๆ นำมาพัฒนาเป็นประเด็นแนวทางการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก

2. นำประเด็นแนวทางการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยให้ผู้เชี่ยวชาญและมีประสบการณ์ช่วยตรวจสอบความครอบคลุมของประเด็นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก

กลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษา

กลุ่มประชากรในส่วนของข้อมูลเชิงคุณภาพ เพื่อทำการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

1. ผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดที่เข้ารับการฟื้นฟูฯ มาแล้ว ไม่น้อยกว่า 90 วัน ของศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ลาดหลุมแก้ว จำนวน 45 ราย

2. เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานตาม พ.ร.บ. ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ได้แก่ นักสังคมสงเคราะห์ จำนวน 2 ราย และนักจิตวิทยา จำนวน 2 ราย

3. เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานโดยได้รับมอบหมายงานจากศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ลาดหลุมแก้ว ได้แก่ พนักงานคุมประพฤติ จำนวน 2 ราย พยาบาลวิชาชีพ จำนวน 1 ราย และนักอาชีวบำบัด จำนวน 1 ราย

วัตถุประสงค์ในการศึกษาข้อที่ 1 ศึกษาการปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์ในศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ลาดหลุมแก้ว

ผลการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานตาม พ.ร.บ. ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ได้แก่ นักสังคมสงเคราะห์ จำนวน 2 ราย และนักจิตวิทยา จำนวน 2 ราย และเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานโดยได้รับมอบหมายงานจากศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ลาดหลุมแก้ว ได้แก่ พนักงานคุมประพฤติ จำนวน 2 ราย พยาบาลวิชาชีพ จำนวน 1 ราย และนักอาชีวบำบัด จำนวน 1 ราย มีวิธีการปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์ แบ่งเป็น 2 วิธีการ ดังนี้

1. การปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์กลุ่มชน (Social Group Work) ซึ่งเป็นกระบวนการให้ความช่วยเหลือโดยอาศัยกระบวนการกลุ่มเป็นตัวขับเคลื่อน เพื่อให้ผู้เข้ารับการฟื้นฟูได้ร่วมแสดงความคิดเห็นในการอยู่ร่วมกัน ช่วยกันแก้ไขปัญหา เห็นใจกันและกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นภายในกลุ่ม ซึ่งจะเน้นให้ผู้เข้ารับการฟื้นฟูได้กล้าแสดงออกไปในทางที่เหมาะสม อีกทั้งยังเป็นการเพิ่มศักยภาพในตนเอง เข้าใจตนเองมากขึ้น พร้อมทั้งจะแก้ไขและเผชิญกับความเป็นจริงของตนเองและสังคมได้ และได้มีการให้ความช่วยเหลือผู้เข้ารับการฟื้นฟูในรูปแบบของการให้การปรึกษา

แบบกลุ่ม ที่ชื่อว่า “กลุ่มการให้การปรึกษา” เป็นการให้ผู้เข้ารับการฟื้นฟูได้ให้การปรึกษาคำแนะนำต่าง ๆ ซึ่งกันและกัน โดยแลกเปลี่ยนประสบการณ์ของกันและกัน

2. การปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์เฉพาะราย (Social Case Work) เป็นกระบวนการให้ความช่วยเหลือผู้เข้ารับการฟื้นฟูใหม่ในเบื้องต้น จะเป็นการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาข้อมูลทั่วไปของผู้เข้ารับการฟื้นฟู โดยจะเน้นไปที่ปัญหาครอบครัว และปัญหาทางสังคม ประกอบกับประวัติการใช้ยาเสพติด เพื่อสำรวจปัญหา นำไปสู่แนวทางขั้นตอนต่อไปของการฟื้นฟู และได้มีการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เข้ารับการฟื้นฟูในรูปแบบของการให้การปรึกษารายบุคคล โดยการนำผู้เข้ารับการปรึกษาแบบรายบุคคลส่งคำร้องเพื่อขอพบนักสังคมสงเคราะห์เป็นการส่วนตัว หรือในระหว่างการเข้าร่วมการทำกิจกรรมกลุ่ม/การให้การปรึกษาแบบกลุ่ม จะมีนักสังคมสงเคราะห์ทำหน้าที่สังเกตการณ์ (observe) ว่าผู้เข้ารับการฟื้นฟูคนใดไม่มีการตอบสนองหรือร่วมแสดงความคิดเห็นต่อกลุ่ม/เปิดประเด็นปัญหาของแต่ละคนร่วมกัน ก็จะนำผู้เข้ารับการฟื้นฟูนั้นออกมาให้ความช่วยเหลือในการให้การปรึกษารายบุคคลต่อไป นอกจากนี้ยังเป็นการให้ความช่วยเหลือครอบครัว โดยการนำครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วมในการเข้าร่วมกลุ่มการให้ปรึกษาครอบครัว (Group Family Counseling) เพื่อให้ทราบถึงข้อมูลทางด้านครอบครัวรวมไปถึงสังคม ของผู้เข้ารับการฟื้นฟูเพิ่มมากขึ้น ซึ่งกลุ่มครอบครัวนับได้ว่าเป็นกลุ่มที่สำคัญมากอีกกลุ่มหนึ่ง ในการฟื้นฟูผู้เข้ารับการฟื้นฟูให้ได้ผลมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น จึงจำเป็นต้องดึงครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วมด้วย

นอกจากนี้ในงานฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ของศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ลาดหลุมแก้ว ได้สอดคล้องกับขั้นตอนในการดำเนินงานสังคมสงเคราะห์ 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. ในขั้นตอนของงานแรกรับสอดคล้องกับขั้นตอนในการดำเนินงานสังคมสงเคราะห์ ในขั้นตอนของการค้นหาความจริง (Fact Finding) เพื่อเป็นการค้นหาสาเหตุของการติดยาเสพติดของผู้เข้ารับการฟื้นฟู รวมไปถึงภาพรวมของครอบครัว และปัญหาทางสังคม การเยี่ยมบ้านเพื่อสำรวจปัญหาความสัมพันธ์ภายในครอบครัว และปัญหาทางสังคม ความขัดแย้งกับผู้อื่น เพื่อมาประกอบกับการวางแผนการดำเนินงานกับ ผู้เข้ารับการฟื้นฟูได้อย่างถูกต้อง

2. ขั้นตอนงานฟื้นฟูสอดคล้องกับขั้นตอนในการดำเนินงานสังคมสงเคราะห์ในขั้นตอนการวิเคราะห์/วินิจฉัยปัญหา (Diagnosis or assessment) ของผู้เข้ารับการฟื้นฟู โดยเริ่มจากการรวบรวมข้อมูล เพื่อนำมาวิเคราะห์ วินิจฉัยถึงสาเหตุของปัญหา อาทิ ปัญหาครอบครัว ปัญหาสังคม ปัญหาเศรษฐกิจ และจัดการประสานงานกับผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น ปัญหาของครอบครัว ที่อยู่อาศัย เพื่อที่จะจัดการในเรื่องของค่าใช้จ่าย ไม่มีที่พักอาศัย หางานให้ จัดหาแหล่งทรัพยากร รวมไปถึงการเยี่ยมบ้าน เพื่อตรวจสอบในด้านปัญหาในเรื่องสิ่งแวดล้อมที่ไม่ปลอดภัย หาสถานที่ทำงาน พาไปสมัครงาน

3. การวางแผนการจัดการ (Planing) กับผู้เข้ารับการฟื้นฟู โดยจะเป็นการวางแผนการดำเนินงานในระยะยาว เพราะผู้เข้ารับการฟื้นฟูส่วนมากที่เข้ามาอยู่ภายในศูนย์ฯ จะต้องทำการบำบัดฟื้นฟูไม่ต่ำกว่า 4 เดือน เพื่อตรวจสอบว่าผู้เข้ารับการฟื้นฟูสามารถกลับไปใช้ชีวิตในสังคม โดยไม่ใช้ยาเสพติดได้ไม่หวนกลับไปยาเสพติดอีก

4. การดำเนินงาน (Implementation) กับผู้เข้ารับการฟื้นฟูหรือเป็นการบริหารจัดการกับผู้เข้ารับการฟื้นฟู (Case Management) หลังจากที่รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์/วินิจฉัยแล้ว เป็นการให้ความช่วยเหลือในการดำเนินงานกับผู้เข้ารับการฟื้นฟูเป็นรายบุคคล และกลุ่ม ให้ผู้เข้ารับการฟื้นฟูได้ร่วมกันแสดงความคิดเห็น ฝึกความกล้าแสดงออกในทางที่เหมาะสม อาศัยกระบวนการชุมชนบำบัดเป็นเครื่องมือในการให้ความช่วยเหลือผู้เข้ารับการฟื้นฟู ตามกฎระเบียบที่พึงปฏิบัติร่วมกัน การให้รางวัลและการลงโทษ เพื่อให้เกิดความสามัคคี โดยใช้กระบวนการในการให้การปรึกษาในรูปแบบการให้การปรึกษารายบุคคล ครอบครัวยุติธรรมและกลุ่ม ส่วนมากผู้เข้ารับการฟื้นฟูจะได้รับการให้ความช่วยเหลือในรูปแบบกลุ่ม จะมีสมาชิกกลุ่มละไม่เกิน 8-12 คน และควรคำนึงถึงเพศ อายุ การศึกษา ประสบการณ์ บุคลิกภาพและศาสนาของผู้เข้ารับการฟื้นฟูด้วย การให้การปรึกษาแบบกลุ่มจะช่วยให้ผู้เข้ารับการฟื้นฟูได้ช่วยเหลือ สนับสนุน มองเห็นปัญหา และร่วมมือกันแก้ไขปัญหาาร่วมกัน จะเน้นการสะท้อนความคิด หากในระหว่างการทำกิจกรรมกลุ่มสังเกตได้ว่าผู้เข้ารับการฟื้นฟูคนใดไม่มีการตอบสนองต่อการทำกิจกรรม หรือมีปัญหาอื่นใด ก็จะมีการให้การปรึกษารายบุคคล เพื่อที่จะช่วยให้ผู้เข้ารับการบำบัดสามารถที่จะบอกถึงปัญหาเรื่องราวต่าง ๆ ให้กับนักวิชาชีพเป็นการส่วนตัวได้ การให้การปรึกษาครอบครัวทางศูนย์ฯ ได้จัดให้มีโครงการในการให้การปรึกษาครอบครัวเดือนเว้นเดือน เป็นการให้ความช่วยเหลือผู้เข้ารับการฟื้นฟูที่มีสภาพปัญหาที่ค่อนข้างรุนแรง จะมีการเชิญพ่อแม่ ของผู้เข้ารับการฟื้นฟูมาพูดคุยกันภายในศูนย์ฯ หรืออาจจะเชิญหลาย ๆ ครอบครัวที่ประสบปัญหาล้าย ๆ กัน ประมาณ 3 ครอบครัวมาคุยกัน มาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ของแต่ละครอบครัว เพื่อสานสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวและผู้เข้ารับการฟื้นฟูให้ดีขึ้น

5. การติดตาม ประเมินผล (Follow up) วิเคราะห์ภาพรวมของการทำกิจกรรมว่าผู้เข้ารับการฟื้นฟูมีการตอบสนองต่อการทำกิจกรรมมากน้อยเพียงใด การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้เข้ารับการฟื้นฟูนั้นเป็นไปในทางที่เหมาะสมหรือไม่หลังจากที่เข้ารับการฟื้นฟูแล้ว การเยี่ยมบ้านเพื่อสำรวจสภาพความสัมพันธ์ภายในครอบครัว และสภาพแวดล้อมทางสังคม เพื่อประกอบการพิจารณาเมื่อผู้เข้ารับการฟื้นฟูได้กลับคืนสู่สังคมแล้ว

วัตถุประสงค์ในการศึกษาข้อที่ 2 ศึกษารูปแบบและเทคนิคการให้การปรึกษาในงาน
สังคมสงเคราะห์ในการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด

ผลการศึกษาจากการสัมภาษณ์ผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดที่เข้ารับ
การฟื้นฟู มาแล้วไม่น้อยกว่า 90 วัน ในศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ลาดหลุมแก้ว
จำนวน 45 ราย พบว่า มีรูปแบบการให้การปรึกษาในงานสังคมสงเคราะห์ 3 รูปแบบ ดังนี้

1. การให้การปรึกษากลุ่ม (Group Counseling) ผู้เข้ารับการฟื้นฟูทุกคนจะต้อง
เข้าร่วมกลุ่มการให้การปรึกษา ซึ่งเป็นการให้ความช่วยเหลือโดยอาศัยกระบวนการกลุ่มเป็นตัว
ขับเคลื่อนให้สมาชิกภายในกลุ่มเรียนรู้ที่จะใช้ชีวิตร่วมกัน เกิดความสามัคคี อีกทั้งยังเป็นการ
แลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ร่วมกันค้นหาสาเหตุของปัญหา และแก้ไขปัญหาด้วยกัน
หากภายในการเข้าร่วมกลุ่มการให้การปรึกษาเจ้าหน้าที่สังเกต (Observe) พบว่าผู้เข้ารับการฟื้นฟู
มีปัญหา หรือไม่มีการตอบสนอง ต่อการเข้าร่วมกลุ่มการให้การปรึกษา เจ้าหน้าที่ก็จะนำผู้เข้ารับ
การฟื้นฟูรายนั้นมาให้การปรึกษาเป็นรายบุคคลต่อไป

2. การให้การปรึกษารายบุคคล (Individual Counseling) เป็นการให้ความช่วยเหลือ
กับผู้เข้ารับการฟื้นฟูที่ต้องการขอรับการปรึกษาจากเจ้าหน้าที่ (Professional Staff) เป็นการ
ส่วนตัว อันอาจเนื่องมาจากผู้เข้ารับการฟื้นฟูไม่สามารถที่จะเปิดเผยหรือขอรับการปรึกษาจาก
สมาชิกภายในกลุ่มได้ ในการขอรับการปรึกษารายบุคคลนี้ผู้เข้ารับการฟื้นฟูจะต้องเขียนใบคำร้อง
เพื่อขอพบนักเจ้าหน้าที่ (Professional Staff) ในการขอรับการปรึกษา หลังจากนั้นเจ้าหน้าที่จะรับ
เรื่องเพื่อทำการตรวจสอบถึงประเด็นปัญหาในการขอรับการปรึกษาของผู้เข้ารับการฟื้นฟูก่อนการ
เรียกตัวผู้เข้ารับการฟื้นฟูเพื่อให้การปรึกษารายบุคคลต่อไป

3. การให้การปรึกษาครอบครัว (Family Counseling) เป็นการให้ความช่วยเหลือผู้เข้า
รับการฟื้นฟูที่มีความขัดแย้งกับความสัมพันธ์ภายในครอบครัวอย่างรุนแรง จึงต้องมีการนำ
ครอบครัว หรือผู้ที่ผู้เข้ารับการฟื้นฟูไว้วางใจเข้ามาเข้าร่วมกลุ่มการให้การปรึกษาครอบครัว นอกจากนี้
ยังพบว่า ทางศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ลาดหลุมแก้ว ได้มีการจัดกลุ่มการให้การ
ปรึกษาครอบครัวเดือนเว้นเดือน เป็นการนำครอบครัวประมาณ 2-3 ครอบครัวมารวมกลุ่มเพื่อ
แลกเปลี่ยนประสบการณ์กัน และเพื่อเป็นการร่วมกันวางแผนการดำเนินงานกับผู้เข้ารับการฟื้นฟู
เพื่อให้ครอบครัวและผู้เข้ารับการฟื้นฟูเกิดความสัมพันธ์อันดีต่อกัน

นอกจากนี้ยัง พบว่า มีเทคนิค ทักษะพื้นฐาน (Basic Counseling) และ เทคนิค ทักษะ
การให้การปรึกษาขั้นสูง (Advance Counseling) ในการให้การปรึกษาในงานสังคมสงเคราะห์ ดังนี้

1. การทวนความ (Paraphrase) พบว่า การที่เจ้าหน้าที่ถามซ้ำนั้น ทำให้ผู้เข้ารับการฟื้นฟู รู้สึกดี ว่าเจ้าหน้าที่ตั้งใจฟังสิ่งที่ตนพูดอยู่ เป็นการให้ผู้เข้ารับการฟื้นฟูได้รู้ ตระหนักถึงสิ่งที่ตนเองได้พูดออกมา เพื่อให้ผู้เข้ารับการฟื้นฟูได้เกิดการเข้าใจตนเอง เกิดการยอมรับ และสามารถคิดต่อไปได้ถึงเรื่องนั้น ๆ และถือว่าเทคนิคในการทวนความ (Paraphrase) นี้เป็นศิลปะที่ผู้ให้การปรึกษานั้นจะต้องเลือกใช้ให้เหมาะสมกับผู้เข้ารับการฟื้นฟู

2. การสรุปความ (Summarization) เป็นการให้ผู้ให้การปรึกษาและผู้เข้ารับการฟื้นฟู ร่วมกันสรุปสาระสำคัญ ในสิ่งที่ผู้เข้ารับการฟื้นฟูพูดมา เพื่อให้ผู้เข้ารับการฟื้นฟูได้เกิดการตระหนักรู้ตนเอง (Self Awareness) ในสิ่งที่เขาพูดออกมา อีกทั้งยังเป็นการช่วยให้ผู้เข้ารับการฟื้นฟูได้ทบทวนสิ่งที่ตนเองได้พูดออกมาอีกด้วย

3. การสะท้อนกลับความรู้สึก (Reflecting Feeling) มีลักษณะคล้ายกับการทวนความ แต่จะแตกต่างกันตรงที่ผู้ให้การปรึกษาจะเน้นในเรื่องที่เกี่ยวกับอารมณ์/ความรู้สึกของผู้ให้บริการ

4. การทำให้กระจ่าง (Clarifying) ผู้ให้การปรึกษาจะต้องเป็นผู้ฟังที่ดี และพูดถึงสิ่งที่ผู้รับการปรึกษาพยายามจะพูดถึง โดยที่เนื้อหาของคำพูดนั้นเหมือนเดิม ซึ่งจะทำให้ผู้รับการปรึกษามีความรู้สึกว่ามีผู้เข้าใจเขา ช่วยเหลือเขาเกิดความแจ่มแจ้งในเรื่องที่กำลังสนทนาและต้องการที่จะบอกเล่าเรื่องราวมากขึ้น

5. ทักษะการฟัง พบว่า ผู้เข้ารับการฟื้นฟูรู้สึกดีว่าเจ้าหน้าที่ตั้งใจฟังสิ่งที่ผู้เข้ารับการฟื้นฟู นั้นพูดอยู่

6. การแนะนำให้ข้อมูล พบว่า เจ้าหน้าที่ได้ให้คำแนะนำ ความรู้ ข่าวสารต่าง ๆ ให้กับผู้เข้ารับการฟื้นฟู

7. ทักษะการพูด พบว่า ผู้เข้ารับการฟื้นฟูมีความรู้สึกดีว่าเจ้าหน้าที่ใช้คำพูดที่ทำให้ผู้เข้ารับการฟื้นฟูรู้สึกดี

8. ทักษะการเชื่อมประเด็น พบว่า ผู้เข้ารับการฟื้นฟูรู้สึกดี จากการที่เจ้าหน้าที่เข้าร่วมกลุ่มการให้การปรึกษา เพราะเจ้าหน้าที่จะคอยเชื่อมต่อประเด็นเรื่องที่พูดคุย เพื่อไม่ให้หลุดประเด็นที่พูดคุยกันอยู่

9. ทักษะการเป็นผู้นำกลุ่ม พบว่า ผู้เข้ารับการฟื้นฟูรู้สึกดี กับการที่เจ้าหน้าที่เป็นผู้เริ่มเปิดประเด็นการสนทนาภายในกลุ่มการให้การปรึกษา

10. ทักษะการโต้ตอบ พบว่า ผู้เข้ารับการฟื้นฟูเกิดความมั่นใจถึงความสามารถของตนเอง และยังเป็นการแนะนำพฤติกรรมบางอย่างที่เป็นประโยชน์ แก่ผู้เข้ารับการฟื้นฟูที่ไม่เคยคิดพิจารณามาก่อน

11. เทคนิค การจัดระดับความรู้สึก (Sculpting)
12. เทคนิค Empty Chair เป็นการทดสอบลองพูดถ่ายทอดความรู้สึกกับเก้าอี้

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง “การให้การปรึกษาในงานสังคมสงเคราะห์ : ศึกษาเฉพาะกรณี ศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ลาดหลุมแก้ว” ผู้ศึกษาใคร่ขอเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษา

ควรมีการพัฒนาระบบ ระเบียบ การขอรับการปรึกษา เนื่องจากผลการศึกษา พบว่า ผู้เข้ารับการฟื้นฟูเวลาต้องการได้รับการปรึกษารายบุคคลจะต้องเขียนใบคำร้องเพื่อขอพบเจ้าหน้าที่ ในการขอรับการปรึกษาเป็นการส่วนตัว ซึ่งทางศูนย์จะต้องดำเนินการตามขั้นตอนเพื่อให้ผู้เข้ารับ การฟื้นฟูมีความอดทนในการดำเนินชีวิต แต่ปัญหาทางด้านจิตใจที่ต้องการแก้ไขอาจมีข้อบกพร่องได้บ้าง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการศึกษาพบว่า การให้การปรึกษาคงมีอยู่แต่ยังไม่เพียงพอต่อกระบวนการให้ความช่วยเหลือในการให้การปรึกษาคงมีอยู่ ซึ่งคงมีเป็นแหล่งสนับสนุนทางสังคมที่สำคัญ ผู้ศึกษาจึงเห็นว่าควรมีข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไปคือ ควรมีการศึกษาถึงการให้การปรึกษาคงมีอยู่เพิ่มมากขึ้น